

Wymagania edukacyjne oraz kryteria oceniania z języka polskiego dla klasy 6.

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasie VI. Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych, pozytywnych.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- 1) opanował wszystkie umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) potrafi samodzielnie rozwiązywać problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności;
- 3) bez problemu czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, prawidłowo potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, używając terminów z podstawy programowej;
- 4) regularnie posługuje się poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie oraz posiada bogaty zasób słownictwa;
- 5) jest aktywny podczas lekcji i zajęć pozalekcyjnych;
- 6) bierze aktywny udział i osiąga sukcesy w konkursach szkolnych i międzyszkolnych związanych z edukacją polonistyczną;
- 7) sprawnie tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym;
- 8) jego przemyślenia oraz wyrażane oceny są zawsze samodzielne i dojrzałe;
- 9) wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe;
- 10) współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera;
- 11) wykorzystuje wiedzę, umiejętności i kreatywność przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi;
- 12) twórczo i samodzielnie rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania.

OCENA BARDZO DOBRA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) prawidłowo omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji i analizuje utwór liryczny;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) z łatwością określa przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, *fantasy*;
- 4) zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) poprawnie omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;

- 6) bezbłędnie rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) wykazuje się bardzo dobrą znajomością czytanych tekstów, szczegółowo opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) prawidłowo charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz trafnie wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) bez problemu wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) bez trudu określa tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) z łatwością nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i z łatwością je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 4) z łatwością odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 5) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 6) prawidłowo charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje jego cechy gatunkowe;
- 7) z łatwością wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); prawidłowo wskazuje cechy charakterystyczne dla przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego i rozrywkowego);
- 8) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 9) z łatwością odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 10) dokonuje odczytania tekstów kultury poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny)
- 11) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży;
- 12) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) zawsze prawidłowo rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) bezbłędnie odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) prawidłowo rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika przekształca konstrukcję strony biernej w czynną i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 6) bezbłędnie stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 8) nie ma problemów z nazywaniem części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 9) prawidłowo określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) trafnie rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) trafnie wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej;
- 3) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 5) wie, czym są związki frazeologiczne i co oznaczają, potrafi je rozpoznać oraz poprawnie stosuje je w wypowiedziach;
- 6) poprawnie rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 7) prawidłowo dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 8) trafnie rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) prawidłowo identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) z łatwością identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- 4) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- 6) dostosowuje intonację do celu wypowiedzi;
- 7) doskonale rozumie, na czym polega etykieta językowa i poprawnie stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) nie popełnia błędów ortograficznych oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) zawsze jest aktywnym uczestnikiem rozmowy, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 2) prawidłowo rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 4) dokonuje selekcji informacji;
- 5) bardzo dobrze zna zasady budowania akapitów;
- 6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) prawidłowo tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, kartka pocztowa, gratulacje, streszczenie, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 4) redaguje notatki;
- 5) z łatwością opowiada o przeczytanym tekście;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) potrafi w praktyce wykorzystać wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, prawidłowo selekcjonuje informacje;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych) – korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, a także specjalnych oraz słownika terminów literackich;
- 5) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
- 6) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- 7) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 8) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA DOBRA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) prawidłowo omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji i analizuje utwór liryczny;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) określa przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, *fantasy*;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) wykazuje się dobrą znajomością czytanych tekstów, opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich najważniejsze cechy;
- 12) określa ogólną tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;

20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 4) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 5) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 6) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje jego najważniejsze cechy gatunkowe;
- 7) wyodrębnia kluczowe elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); prawidłowo wskazuje cechy charakterystyczne dla przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego i rozrywkowego);
- 8) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 9) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 10) dokonuje odczytania tekstów kultury poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);
- 11) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży;
- 12) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika przekształca konstrukcję strony biernej w czynną i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);

- 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 3) wie, czym są związki frazeologiczne, potrafi je rozpoznać oraz w większości zna ich znaczenie;
- 4) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- 5) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 6) trafnie rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 7) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną;
- 4) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się nie popełniać błędów ortograficznych oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) zwykle poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) jest aktywnym uczestnikiem rozmowy, wydziela jej części;
- 2) zazwyczaj rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 4) dokonuje selekcji informacji;

5) dobrze zna zasady budowania akapitów;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, kartka pocztowa, gratulacje, streszczenie, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 4) redaguje notatki;
- 5) opowiada o przeczytanej treści;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzystają z informacji zawartych w różnych źródłach;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych) – korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, a także specjalnych oraz słownika terminów literackich;
- 5) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;
- 6) stara się krytycznie oceniać pozyskane informacje;
- 7) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 8) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA DOSTATECZNA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji i próbuje analizować utwór liryczny;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) zazwyczaj określa przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie;
- 5) wskazuje elementy konstrukcyjne utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puentę, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;

- 8) odróżnia dialog od monologu;
- 9) zazwyczaj charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych;
- 12) określa ogólną tematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) zwykle objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich;
- 17) zazwyczaj przedstawia własne rozumienie utworu;
- 18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) określa temat i główną myśl tekstu;
- 2) dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- 3) rozumie, czym są informacje o faktach i opinie;
- 4) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa)
- 5) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; zwykle oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej w czynną i odwrotnie;
- 6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata;
- 8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;

13) zwykle przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 3) wie, czym są związki frazeologiczne, potrafi je rozpoznać oraz w większości zna ich znaczenie;
- 4) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- 5) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 6) trafnie rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 7) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną;
- 4) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się nie popełniać błędów ortograficznych oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) zwykle poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) jest aktywnym uczestnikiem rozmowy, wydziela jej części;
- 2) zazwyczaj rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 4) dokonuje selekcji informacji;
- 5) zna zasady budowania akapitów.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zazwyczaj tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, kartka pocztowa, gratulacje, streszczenie, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, właściwym akcentowaniem i następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;

- 4) redaguje notatki;
- 5) opowiada o przeczytanych tekstach;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje;
- 7) zwykle tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych);
- 5) stara się krytycznie oceniać pozyskane informacje;
- 6) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 7) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela omawia elementy świata przedstawionego;
- 2) rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) z pomocą nauczyciela próbuje określać przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, mit, opowiadanie, nowelę, powieść;
- 4) zna definicję: epitetu, porównania, przenośni, zdrobnienia, zgrubienia;
- 5) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz z pomocą nauczyciela ustala kolejność zdarzeń;
- 6) próbuje charakteryzować podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 7) określa ogólną tematykę utworu;
- 8) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) określa temat i główną myśl tekstu;
- 2) dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek, spójnik);
- 2) rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*;
- 3) z pomocą nauczyciela rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu i rodzaju gramatycznego;
- 4) nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 5) wyróżnia typy związków wyrazowych w zdaniu;
- 6) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;

7) z pomocą nauczyciela rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone, równoważniki zdań.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) wie, czym są związki frazeologiczne;
- 3) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 4) wie, czym są synonimy, antonimy.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 2) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 3) definiuje pojęcie głoska, litera, sylaba.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się nie popełniać błędów ortograficznych oraz stosować reguły pisowni;
- 2) stara się poprawnie używać znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- 2) zna zasady budowania akapitów;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedź w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, kartka pocztowa, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza tekst z pamięci;
- 3) redaguje notatki;
- 4) z pomocą nauczyciela opowiada o przeczytanym tekście.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- 2) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- 3) zna zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych);

OCENA NIEDOSTATECZNA

Otrzymuje ją uczeń, który nie opanował wiedzy i umiejętności objętych podstawą programową i nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VI uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać najprostszych zadań. Nie wykonuje zadań i poleceń

nauczyciela. Zaniedbuje wykonywanie prac domowych. Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania. Nie stosuje w wypowiedziach pisemnych zasad ortograficznych. Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat. Nie pozyskuje informacji.

Lektury obowiązkowe:

- 1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*;
- 2) Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks) ;
- 3) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań) ;
- 4) Rafał Kosik, *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*;
- 5) Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- 6) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- 7) Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego);
- 8) Ferenc Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*;
- 9) Bolesław Prus, *Katarynka*;
- 10) Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*;
- 11) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- 12) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*;
- 13) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- 14) Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o: Prometeuszu, Syzyfie, Demeter i Korze, Dedalu i Ikarze, Heraklesie, Tezeuszu i Ariadnie, Orfeuszu i Eurydyce;
- 15) Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, miłosiernym Samarytaninie;
- 16) Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, Piaście, Kraku i Wandzie;
- 17) Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*;
- 18) wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosa, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne.

Lektury uzupełniające (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym), na przykład:

- 1) Adam Bahdaj, *Kapelusz za 100 tysięcy*;
- 2) Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść;
- 3) Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
- 4) Aleksander Dumas, *Trzej muszkieterowie*;
- 5) Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
- 6) Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
- 7) Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy*;
- 8) Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;
- 9) Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
- 10) Stanisław Lem, *Cyberiada* (fragmenty);

- 11) Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
 - 12) Andrzej Maleszka, *Magiczne drzewo*;
 - 13) Karol May, *Winnetou*;
 - 14) Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*;
 - 15) Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść;
 - 16) Ewa Nowak, *Pajaczek na rowerze*;
 - 17) Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
 - 18) Sat-Okh, *Biały Mustang*;
 - 19) Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*;
 - 20) Alfred Szklarski, wybrana powieść;
 - 21) Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*;
 - 22) Wybrane pozycje z serii *Nazywam się...* (np. *Mikołaj Kopernik*, *Fryderyk Chopin*, *Maria Curie-Skłodowska*, *Jan Paweł II* i in.);
- Lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.